

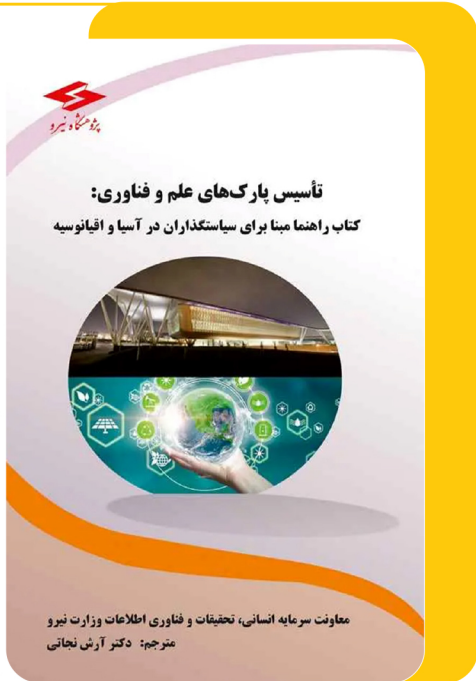
معرفی کتاب

تاسیس پارک های علم و فناوری

کتاب راهنمای مبنا برای سیاستمداران در آسیا و اقیانوسیه

نویسنده : سازمان ملل متحد | مترجم : دکتر آرش نجاتی | ناشر: پژوهشگاه نیرو

در کتاب فوق که توسط پژوهشگاه نیرو منتشر شده ، توسعه تاریخی پارک‌ها و چگونگی تناسب آنها با سیاست‌های ملی و منطقه‌ای مورد بحث قرار می‌گیرد. کتاب حاوی پیام‌های کلیدی برای سیاست‌گذاران در ایجاد پارک، بررسی امکان تحقق شرایط اولیه برای توسعه پارک‌ها، تناسب سرمایه‌گذاری با مزایای اجتماعی، و بررسی اثربخشی پارک‌ها است. در معرفی این کتاب که از سوی سازمان ملل متحد منتشر شده است مطالب ذیل جلب توجه می‌کند.

در دنیای امروز که دانش به اصلی‌ترین منبع تولید ثروت تبدیل شده است، کشورها برای بقا در رقابت جهانی، به دنبال راهمایی برای تبدیل شدن به اقتصادهای مبتنی بر فناوری هستند. یکی از استراتژی‌های اصلی در این مسیر، تأسیس «پارک‌های علم و فناوری» است. با این حال، تجربه جهانی نشان داده است که صرفِ تخصیص بودجه و ساخت ساختمان‌های مدرن، تضمین‌کننده موفقیت نیست.

این کتاب تلاش می‌کند تا شکاف میان «ایده‌های تئوریک توسعه» و «واقعیت‌های اجرایی مدیریت پارک‌ها» را پر کند.

۱. چهار اصل بنیادین در سیاست‌گذاری و مدیریت

نویسندگان این کتاب یا گزارش، برای جلوگیری از هدررفت منابع عمومی و شکست پروژه‌های بزرگ، چهار اصل زیربنایی را به عنوان ستون‌های اصلی مدیریت پارک معرفی می‌کنند:

اصل نخست: پارک یک ابزار است، نه یک هدف نهایی

بسیاری از سیاست‌گذاران در کشورهای در حال توسعه، دچار یک خطای استراتژیک می‌شوند: آن‌ها «تأسیس پارک» را هدف نهایی سیاست‌گذاری خود می‌دانند. این نگاه باعث می‌شود که تمرکز تمام انرژی‌ها بر ساخت‌وساز و تکمیل پروژه‌های فیزیکی متمرکز شود. اما از نگاه سازمان ملل، پارک علم و فناوری صرفاً یک ابزار است.

باید پرسید: هدف نهایی چیست؟ آیا هدف، افزایش صادرات محصولات الکترونیکی است؟ یا حل بحران‌های انرژی؟ یا شاید ایجاد اشتغال برای متخصصان تحصیل‌کرده؟ اگر هدف را مشخص کنیم، ممکن است متوجه شویم که برای رسیدن به آن، نیازی به ساخت یک پارک بزرگ نیست و می‌توان از روش‌های دیگری مانند حمایت مستقیم از تحقیق و توسعه (R&D)، ایجاد مراکز رشد کوچک، یا اصلاح قوانین مالیاتی استفاده کرد. پارک باید در خدمت هدف باشد، نه اینکه هدف برای خدمت به موجودیتِ پارک تغییر کند.

اصل دوم: ضرورت فراهم‌سازی پیش‌شرط‌های حیاتی

یکی از بزرگ‌ترین اشتباهات، اتکا به این تصور است که «اگر زیرساخت فیزیکی فراهم شود، نوآوری خودبه‌خود جذب می‌شود». تجربه نشان داده است که بدون وجود پیش‌شرط‌های زیر، پارک‌ها به «پارک‌های بی‌روح» یا صرفاً مجموعه‌ای از ساختمان‌های اداری تبدیل می‌شوند:

نقش مستأجران لانگ‌ری (Anchor Tenants):

یک پارک موفق نیازمند وجود مراکز قدرتمند علمی یا صنعتی است که بتوانند به عنوان آهنربا عمل کنند. این مراکز (مانند دانشگاه‌های تراز اول یا شرکت‌های بزرگ فناوری) جریان دانش را به داخل پارک می‌کشند و به شرکت‌های کوچک‌تر اطمینان می‌دهند که در محیط درستی قرار دارند. مدیریت چندبعدی: مدیریت پارک نباید صرفاً اداری باشد. مدیران باید دانشی ترکیبی از علم، مدیریت بازرگانی، حقوق مالکیت فکری و توانایی‌های ارتباطی داشته باشند تا بتوانند بین دنیای آکادمیک و دنیای تجارت پل بزنند.

محیط زیستی جذاب: متخصصان و کارآفرینان، «سرمایه‌های انسانی» هستند. آن‌ها به دنبال محیطی هستند که کیفیت زندگی در آن (مسکن، فرهنگ، حمل‌ونقل و...) بالا باشد. اگر منطقه جغرافیایی پارک برای زندگی مناسب نباشد، استعدادها به جای جذب شدن، به خارج از منطقه مهاجرت خواهند کرد.

اصل سوم: توجه سرمایه‌گذاری از طریق بازده اجتماعی

۵. ارتباطات (Communication):

ارتباطات، زبان مشترک میان تمام اجزای پارک است. این شامل اطلاع‌رسانی درباره فرصت‌های جدید، معرفی دستاوردهای علمی به بازار و همچنین شفافیت در گزارش‌دهی عملکرد پارک به دولت و جامعه است. ارتباطات خوب، اعتماد را بین سرمایه‌گذار و کارآفرین ایجاد می‌کند.

۳. تحلیل انتقادی و چالش‌های اجرایی

اگرچه توصیه‌های کتاب بسیار ارزشمند است، اما برای کاربرد در واقعیت‌های منطقه‌ای (به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه)، باید چند چالش مهم را در نظر گرفت که کتاب به طور مستقیم به آن‌ها نپرداخته است:

اقتصاد سیاسی نوآوری:

تأسیس پارک‌ها اغلب با انگیزه‌های سیاسی (مانند نمایش قدرت یا جابجایی بودجه‌ها به مناطق خاص) همراه است. این موضوع می‌تواند منجر به ایجاد پارک‌هایی شود که فقط در ظاهر «تکنولوژیک» هستند اما در واقعیت، پروژه‌هایی برای مصرف بودجه و ایجاد نفوذ سیاسی‌اند. جداسازی تصمیم‌گیری‌های علمی از منافع سیاسی کوتاه‌مدت، یکی از بزرگ‌ترین چالش‌هاست.

پارادوکس فیزیکی در عصر دیجیتال:

در حالی که کتاب بر اهمیت زیرساخت‌های فیزیکی تأکید دارد، باید توجه داشت که در عصر دیجیتال، بسیاری از فعالیت‌های نوآورانه از طریق «فضاهای مجازی» و «تیم‌های توزیع‌شده» انجام می‌شود. بنابراین، اگر پارک‌ها بیش از حد بر «مالکیت زمین و ساختمان» تمرکز کنند، ممکن است نتوانند شرکت‌های دیجیتال‌محور و سبک (Asset-light) را جذب کنند که به دنبال انعطاف‌پذیری هستند.

شکاف بین سیاست و بازار:

بسیاری از پارک‌ها در ایران و سایر کشورها، با چالش «تأمین مالی» روبرو هستند. با وجود وجود طرح‌های حمایتی، نرخ ریسک بالای کسب‌وکارهای نوپا باعث می‌شود که بانک‌ها و حتی برخی سرمایه‌گذاران خصوصی از ورود به این حوزه خودداری کنند. اینجاست که نقش دولت نباید تنها در «ساختن» باشد، بلکه باید در «تضمین ریسک» و «ایجاد مشوق‌های مالیاتی قدرتمند» نیز فعال باشد.

۴. مطالعات موردی: درس‌هایی از جهان

کتاب با بررسی مدل‌های مختلف، الگوهای قابل تقلید و غیرقابل تقلید را نشان می‌دهد:

مدل کره جنوبی (Daedeok): این مدل نشان‌دهنده قدرت «تلفیق دولتی-صنعتی» است. در کره، دولت نقش هدایت‌گر بسیار قوی داشت و توانست مراکز پژوهشی بزرگ را مستقیماً به زنجیره تولید صنایع بزرگ متصل کند. درس اصلی این است که تمرکز استراتژیک بر صنایع هدف، می‌تواند سرعت رشد را چندین برابر کند.

مدل تایلند (Thailand Science Park): این مدل بیشتر بر استفاده از «اشتراک دانش» تمرکز دارد. تایلند توانسته است با ایجاد زیرساخت‌های مشترک آزمایشگاهی، هزینه‌های ورود به بازار را برای شرکت‌های کوچک کاهش دهد. این نشان می‌دهد که «خدمات اشتراکی» می‌تواند جایگزین سرمایه‌گذاری‌های سنگین انفرادی برای شرکت‌ها شود.

تجربه ایران (پارک فناوری پردیس): بررسی تجربه ایران در این گزارش نشان می‌دهد که تلاش برای ایجاد یک مرکزیت علمی در تهران، گام مهمی در جهت سازماندهی فعالیت‌های دانش‌پنیا بوده است. با این حال، چالش‌هایی مانند نیاز به بهبود ارتباطات با بازارهای خارجی و تسهیل فرآیندهای تجاری‌سازی، همچنان از مباحث اصلی برای ارتقای سطح این پارک است.

نتیجه‌گیری نهایی

پارک‌های علم و فناوری، فراتر از پروژه‌های مهندسی، پروژه‌های «اجتماعی-اقتصادی» هستند. موفقیت آن‌ها در گروی عبور از نگاه سنتی «ساخت‌وساز» و حرکت به سمت نگاه مدرن «ایجاد زیست‌بوم» است. برای پژوهشگران و سیاست‌گذاران، پیام نهایی این است: موفقیت در ایجاد پارک، نه در میزان بتن و فولاد مصرف‌شده، بلکه در میزان جریان نوآوری، اشتغال باکیفیت و ارزش‌آفرینی اقتصادی است که از دل این فضاها خارج می‌شود. مدیریت هوشمندانه، تمرکز بر حوزه‌های تخصصی و ایجاد شبکه‌های همکاری دیجیتال، کلید عبور از مدل‌های قدیمی و ورود به عصر جدید اقتصاد دانش‌پنیا است.

کتاب فوق علاوه بر ارائه توسط پژوهشگاه فوق از اپلیکیشن کتاب خوان فیدیبو قابل تهیه می‌باشد.

صاحب امتیاز:

جهاد دانشگاهی

مدیر مسئول: امیرعلی بینام

سردبیر: زیر نظر شورای سردبیری

تحریریه: لیلا قرنفل | وحید امینی نژاد

همکاران این شماره: سحر اصغریان |

رضا طاهرخانی

گرافیک: شهره سلطان محمدی

عکاس: محمد امین دب‌جی

زمینه انتشار:

اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی

آدرس هفته‌نامه: تهران،

خیابان انقلاب اسلامی

خیابان وصال شیرازی، کوچه بلخ، پلاک ۴

تلفن: ۶۶۹۷۱۸۲۵ نمابر: ۰۸-۶۶۹۵۳۰۸

کدپستی: ۱۴۱۶۸۵۳۳۵۳

آدرس چاپ ایران کهن:

تهران، خیابان مطهری، نرسیده

به چهارراه سهروردی

کوچه سندنچ، پلاک ۶،

مجمع چاپ کهن

۰۲۱-۵۴۸۸۹۰۰۰

۰۲۱-۸۸۳۴۴۳۸۷

۱۴۵۹

دوشنبه ۳۰ شهریور ۱۴۰۵

۹ ربیع الثانی ۱۴۴۸

۲۱ سپتامبر ۲۰۲۶

سال بیست و ششم

بازارکار

B A Z A R E K A R
W E E K L Y M A G A Z I N E

بنیانگذار اطلاع رسانی نوین کارآفرینی و اشتغال در ایران